

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

SEPTEMBERBLÅST

(FOTO: Text & Bilder)

Läs i detta nummer:

Ledare:

SOLIDARITET

Manfred Norberg:

STUDIEARBETET

**Litterära bidrag
av bl. a.**

JOSEF KJELLGREN,
FRITZ STENLUND,
WILLY WALFRIDSSON,
HARALD HAMMER

KORSORD - SCHACK
PATIENTERNAS SPALT

Propagandanummer IV 1940

Pris 1 kr.

(Säljes till förmån för de Lungsjukas Riksförbund)

Romanäs Sanatorium

FÖR LUNGSJUKA

Överläkare: Dr Allan Beskow.

Tidsenligt utrustad vårdanstalt med c:a 70 platser fördelade på enskilda och halvenskilda rum. Vackert beläget på nordligaste delen av Småländska höglandet.

Ansökningar om vård kunna som regel beviljas utan väntetid.

Dagavgift: Kr. 10:25—14:50.

Begär prospekt. Adr. Romanäs. Rt. Tranås 2046.

TUPPEN

Kvalitetsmärket för bomullsvävnader

Norrköpings Bomullsväveri A-B

Sävsjö Sanatorium

PRIVATSANATORIUM FÖR LUNGSJUKA.

(Beläget å Småländska höglandet)

Modern utrustning. Moderna bekvämligheter, varmt och kallt vatten. Särskilt toaletterum i de flesta rum.

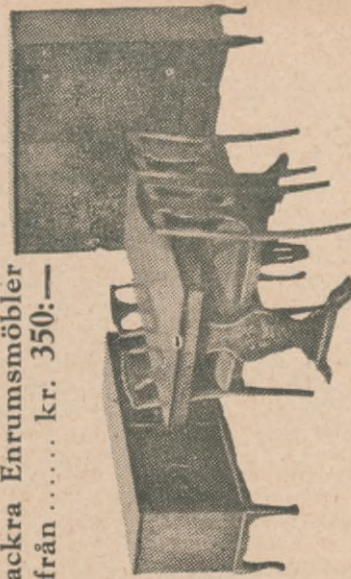
Prospekt erhålles under adress Sävsjö.

Patienter emottagas även för kortare tids vård, t. ex. under väntetid till annat sanatorium eller för eftervård.

Avgifter Kr. 9:—13:50 pr dag.

Överläkare: Doktor Åke Björklund, tel. Sävsjö 260.

Vackra Enrumsmöbler
från kr. 350:—

STORA

NYHETER

i alla slags möbler

KREDITORDNAS

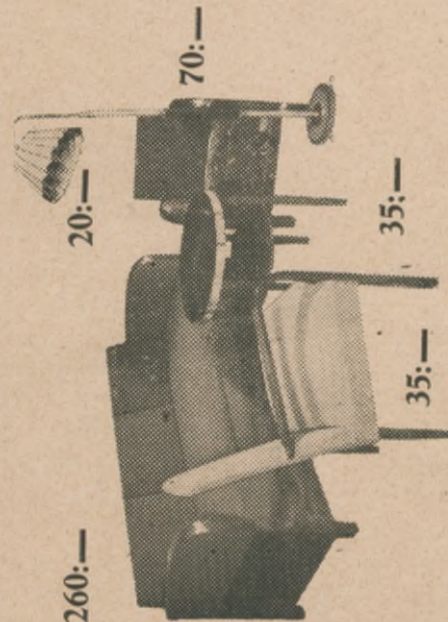
260:—

20:—

70:—

35:—

35:—

Stockholms billigaste och
mest sorterade möbelfår

Vi taga Edra gamla möbler i byte

AB MÖBELHUSET

ROSLAGSGATAN 8

Nya lägenheter
fordra Nya möbler från

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

PROPAGANDA-
NUMMER IV.1940

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

Solidaritet

Solidaritet. Aldrig har det ordet haft större aktualitet än just nu. Aldrig har dess betydelse — sammanhållning, gemenskap — kommit till djupare uttryck än i denna tid. Människor ur olika samhällsställningar ha förenats i en gemensam strävan att bära bördor och möta hårda öden. Genom sammanhållningens styrka skola vi i det längsta bevara vårt lands frihet, dess ekonomiska och andliga bestånd liksom vad socialt och kulturellt byggts upp.

Detta, att sluta sig samman, när fara är å färde, är ett vackert drag hos ett folk. Detsamma är förhållandet, när människor med samma livsvillkor och intressen genom sammanhållning och solidaritet vilja hävda sin tro och sin rätt. Under gemensam strävan och sammanhållning hålles modet lättare uppe, hänförelsen blir mer levande. När leden tättna, väckes också allmänhetens intresse för de krav saken gäller, och genom enig samling bär man varandras bördor.

Solidaritet, är det inte den paroll, som nu mer än någonsin också borde bli de lungsjukas? I en tid som denna, då livsmöjligheterna bli allt bistrare, när sjuka och svaga klämmas och tränges, då måste även de lungsjuka genom fastare sammanhållning söka hävda sina intressen och berättigade krav.

För många lungsjuka äro existensmöjligheterna redan nu mycket små. Av alla tecken att döma torde situationen för den närmaste tiden bli än sämre. Bostads- och bränslefrågan liksom försörjningsmöjligheterna äro problem, som i synnerhet många tbc-konvalescenter komma att få brottas med. Att vänta sig någon statlig lösning av de lungsjukas eftervårdsfråga just nu synes lönlöst. För den kommunala fattigvården bebådas det — och detta med största sannolikhet — minskat skatteunderlag men ökade utgifter till bl. a. arbetslöshetsunderstöd. Detta kommer i än högre grad att försvåra de lungsjukas ställning. För dem

återstår blott, att de själva hos den stora allmänheten söka klargöra vad frågan innebär, skapa en opinion för sin sak. Propaganda och upplysning — främst tidningsförsäljning — är då medlet, men även genom ett enigt och mindre räddhågat uppträdande skulle de lungsjuka på var sin ort hos såväl myndigheter som enskilda kunna väcka resonans för sitt existensberättigande och sina behov.

Inför dessa rader kanske åtskilliga läsare inom de lungsjukas egna led frågande spärra upp ögonen vid denna uppfordrande appell om solidaritet och personlig handling. Skall jag delta i en aktiv strävan, vilken personligen ger mig kanske föga vinst? frågas det. Skall jag, som har det relativt tryggt, offra tid och blottställa mig för dem, vilka ha det sämre, menar även en och annan. Det är just denna anda, som är en av de svaga punkterna i de lungsjukas strävan till ett större och gemensamt mål. Ingen kan tvingas till anslutning till förening eller förbund. Här är det blott det stora kamratskapets kallelse, som manande tonar i hjärta och samvete.

För många tbc-konvalescenter och f. d. lungsjuka torde det vara den bland allmänheten alltjämt fortlevande bacillskräcken, som avhåller från aktivt framträdande. Vem vill riskera att både här och där bli utpekad som samhällsvadlig. Vem vill riskera att mista vänners och grannars umgänge, för att man varit på sanatorium. Så tiger man feget och hycklar, i stället för att ge det handtag man innerst önskar. Och dock visar erfarenheten, att bacillskräcken i många fall behöver så liten törn för att knäckas. Ett öppet och frimodigt sinne är det bästa vapnet. Glättighet skrämmer heller ingen. Av tanklösa personer nämnes konvalescenten stundom som lat, men även detta lär han sig bära med jämnmod. När konvalescenten haft någon liten framgång, se de värst bacillskrämda,

att även mera framskjutna personer vilja umgås med sjuklingen, är detta moment, som kan leda till bättre tankar; att även tbc-konvalescenten har rätt att leva.

Finns det emellertid oförståelse bland allmänheten för de lungsjukas sak, så kan inte heller fördöljas, att det stundom blottas mycken tanklöshet bland individer i de sjukas egna led. Det är mänskligt men föga uppbyggligt, när en och annan sjuk ställer sig osolidarisk mot en kamrat för att vinna en personlig liten förmån. Har den ena det litet bättre ställt ur ekonomisk synpunkt, bör han inte se en medkamrat över axeln för det. I åtskilliga fall skulle också en bättre lottad person, som övervunnit sin krämpan, kunna giva både en och flera kamrater ett handtag i en eller annan form. Sådant har också skett, men inte alltid har sjukdomstidens läxa förmått stämna ett materialistiskt sinne till eftertanke och fördjupning. Många sanatoriepatienter, som stå i begrepp att lämna sanatoriet, äro just i den ålder, att de före kuren inte hunnit erfara mycket av livets ansvar och allvar. De ha haft ett föräldrahems trygga fäste att lita sig till och få nu återvända dit. Men även en sådan förmån tar förr eller senare slut. När så sker, kanske även dessa förut lyckligare lottade börja fatta vad solidaritet verkligen betyder. Få de i årtal vandra tbc-konvalescentens törnbeströdda stig, blir deras inställning till livet och medkamraterna en annan.

Den, som levt livet som tbc-konvalescent i mer än tiotalet år, har under denna tidrymd gjort många erfarenheter. Svårast har varit att se hur friska människor arbetat och strävat. Man har känt blygsel och skam inför sin egen oduglighet, och man har många gånger funnit sig dömd med både ord och blickar. Och ändå är det ingen skam att vara sjuk. Har man ärligt kämpat, först för ett livskall och sedan för att återvinna hälsan, då kan man också med frimodig blick se folk i ögonen. Den, vilken aktivt medverkat i samt spridit de lungsjukas tryckalster, har även gjort åtskilliga rön. Hur kan inte somliga knussla på de ören en tidning kostar, hur avvisande miner kan man inte möta, men hur uppväges inte alla besvärligheter då ens strävan hos en och annan omfattas med djupaste förståelse.

Som tidigare i denna artikel sagts, är det främst upplysning och propaganda för de lungsjukas sak, som tarvas. För bacillskräckens bekämpande kan varje tbc-konvalescent genom ett strängt hygieniskt och korrekt levnadssätt göra mycket. Sanatorieläkarnas auktoriativa uttalanden i föredrag som i tryck böra tagas som fasta. Våra nuvarande moderna sanatorieläkare äro tillika i hög grad intresserade av de lungsjukas sociala förhållanden. Medan äldre sanatoriechefer främst voro måna om anstaltens statistik ha

deras efterföljare lyckligt nog även fått upp ögonen för konvalescenternas eftervård och insett det djupa samband eftervården har med tuberkoluskampen i övrigt. Det är på denna grund de lungsjuka själva ha att bygga vidare. Studera vi utvecklingen av de lungsjukas förhållanden sedan, låt säga, 20—25 år tillbaka, så måste vi medge, att en förändring till det bättre inträtt. Genom skickligare diagnosering av sjukdomen samt snabbare möjligheter att erhålla sanatorievård leda numer allt flera till läkning. Sjukdomen ter sig för den skull mindre skrämmande än förr. Bland allmänheten ha även åtskilliga fått en vidare syn på sjukdomens karaktär liksom den sjukas rätt att vara. Med utgångspunkt från detta, hur mycket längre bör man inte vara kommen om ytterligare ett par decennier? kan man fråga. Den ekonomiska sidan av saken beror ju mycket på tidslägen och kommande kriser, men upplysning bland allmänheten om sjukdomens egenart och sociala krav är något som inte bör förslappas. Det är just på denna punkt varje lungsjuk kan göra en insats. Genom en enig och samfällid uppslutning kring eftervårdsfrågans idé skall till sist en opinion framskapas, som till slut ger de lungsjuka bättre existensmöjligheter samt därvid även flyttar själva tuberkoluskampen ett oerhört steg närmare målet — tuberkulos-sjukdomarnas övervinnande.

Varje tbc-konvalescent bör därför göra vad han förmår för att föra eftervårdsfrågan till en lösning. Denna tidning som är eftervårdsfrågans främsta förespråkare bör ingen lungsjuk uraktlåta att köpa, men var och en som kan, bör även taga som sin uppgift att sprida dess olika nummer bland allmänheten. De olika patientföreningarnas publikationer ha även de ur upplysningssynpunkt en uppgift att fylla. Särskilt bör de kommunala institutionernas och styrelsernas ledande män genom tryckalstren göras uppmärksamma på de lungsjukas behov. Ingen, som genom aktivitet i en eller annan form kan göra något för de lungsjukas sak, bör därför dra sig eller hålla sig undan.

De finnas väl, som slagit sig till ro med saken sådan den nu är. Somliga kanske mena, att en förmån som denna, ställd på lång sikt, och vilken de själva aldrig kanske få uppleva eller draga nytta av, den ägna de inget intresse. Det stora flertalet bland de lungsjuka torde dock ha en positiv inställning till eftervårdsfrågan. För dem hägrar dess realiserande likt en dröm i fjärran. Och bli de inte själva delaktiga av dess förmåner, så ha de i alla fall strävat för en stor sak samt bidragit till, att tuberkulosens offer om ett decennium kanske nått de mål vi i dag blicka fram emot.

Visa därför solidaritet med dina kamrater!

Visa solidaritet med Status!

Gustaf Carlsson.

Studiearbetet

— vår bered- skapstjänst

●
Av Manfred Norberg

Under nu rådande tidsförhållanden har vårt språk berikats med en mängd nya ord och uttryck. De begrepp som dessa ord beteckna har väl funnits förut, men man har velat skapa korta, kärnfulla slagord som tvingat alla att lystra och ta ställning till tidens händelser och problem. Så har vi t. ex. "beredskap" i alla dess variationer.

Den stora grupp samhällsmedborgare, som "Status" utgör ett verksamt språkrör för, har alltid — medvetet eller omedvetet — känt behov av andlig rustning och beredskap i kampen mot långvarig sjukdom och därav följande ekonomiska svårigheter.

När en ung, frisk människa helt plötsligt drabbas av en sjukdom som tvingar henne till långvarig sjukhusvistelse, och som kanske för all framtid "märker" henne, måste en fullständig omkastning av hennes livsföring ske. En påbörjad, och kanske lovande bana i förvärvslivet brytes. Eller då olycksödet drabbar den som står mitt uppe i sina studier, och grusar alla ljusa framtidsdrömmar och förhoppningar. Man finner allting så meningslöst och framtiden skymmes av hopplöshet. Därtill kommer, att även hem och anhöriga måste lämnas. Att allt detta måste följas av en inre kris, är naturligt.

Av de, som på sanatoriet har det omedelbara ansvaret för ens person, får man det hugnesamma rådet, att "koppla av" och "slöa till" och sedan invänta händelsernas vidare utveckling. Om livet ändå vore så enkelt. Det går lätt att säga tulipanaros men. . . För att kunna "koppla av" fordras förvisso ett inte ringa mått av andlig beredskap. Förmågan att under alla livets skiften kunna leda tankarna in i vissa bestämda banor, är inte allom givet. Det betyder ingenting mindre än "tankelivets frigörelse".

Men nu menar man nog inte heller, att den sjuke skall ligga och stirra i taket dagen i ända. Nej, mening är, att man inte allt för mycket skall syssel-

sätta sig med det egna jaget, utan försöka vända tankarna mot mera opersonliga ting. Härvid har varje patient ett utmärkt hjälpmedel inom räckhåll, nämligen *boken*. Det torde med säkerhet inte finnas något sanatorium i vårt land, som saknar bibliotek eller boksamling.

Ett sanatorium är en liten stilla värld för sig, avskilt från den friskes jäktande tillvaro. Men om man därför tror, att dess innevånare är likgiltig för det som händer och sker utanför murarna, så misstar man sig grundligt. De dagliga tidningarna läses med förvånansvärd grundlighet, idrottsidorna inte minst. På ligghallar och dagrum diskuteras både världshändelser och idrottsresultat livligt och ingående. Men även bibliotekets bokskatter fångar intresset. Man läser mycket och varierande. En uppmärksam iakttagare kan här och var lägga märke till en viss plan i bokvalet, men oftast vill man ha en "bra och lättläst" bok eller en som är "spännande".

Men allt efter som krafterna återvänder och man närmar sig konvalescentstadiet, ökar också verksamhetslusten. Vore det inte välbetänkt, att tillvarataga detta behov av sysselsättning för något nyttobetonat? Varför inte utnyttja den rikliga fritiden till att skaffa sig ökade kunskaper, och för detta ändamål bilda studiecirklar. Eller där så är lämpligare, studera individuellt. Kanske undrar den tvivlande, om man kan ha någon nytta av de studier som kan bedrivas under en sanatoriekur, eller om det överhuvud taget är möjligt, att bedriva planmässigt studiearbete med de resurser som stå till buds vid ett sanatorium.

Först bör då betonas, att om man inte alltid kan avläsa ett påtagligt resultat av sina studier, så har man ändå under alla förhållanden en obestridlig nytta och *glädje* av ökat vetande. Kunskaper kan vara mödosamma att förvärva, men de äro alltid lätta att bära. Dessutom — vilket sannerligen inte är minst viktigt — ger ökade kunskaper i elementära ämnen, alltid

ett litet försprång, om man råkar stå i de arbetssökandes kö.

Den andra frågan är studiemöjligheterna på ett sanatorium. Finnes dessa för handen? Härpå kan svaras ett obetingat ja — under förutsättning att hälsotillståndet och läkaren medger studiearbete. De bildningsmedel som erfordras äro: boken, föreläsningen och studiecirkeln. Som tidigare påpekats, finnas böcker alltid att tillgå i viss utsträckning inom ett sanatorium. Skulle nyinköp av facklitteratur för studierna bli nödvändigt, kan medel för bokinköp säkerligen erhållas antingen från patientföreningen eller från närliggande fack- eller ekonomiska föreningar. Bibliotekarien på sanatoriet kan också tillmötesgå studieintresset vid bokinköp för bibliotekets räkning. Som sista utväg kan även en studieavgift påläggas cirkelmedlemmarna. Om man studerar med ledning av korrespondenskurser torde det sista alternativet bli nödvändigt i en del fall.

Föreläsningsfrågan kan vålla mera besvär, men inte av större betydelse. Det är ju endast ett begränsat antal studieämnen som är beroende av föreläsningar. Dessutom har radion numera ett så omfattande föreläsningsprogram, att bristen på muntliga föreläsningar inte blir så kännbar.

Det tredje bildningsmedlet är studiecirkeln. Här har vi ändå hindret som stjärper hela problemet, menar tvivlaren. Ingalunda. Det finns ingen form av organiserat arbete och gemensamt handlande, som är så anpassningsbar efter olika förhållanden, som just studiecirkeln. Denna arbetsform har i flera årtionden prövats inom det fria folkbildningsarbetet, med så respektgivande resultat, att dess betydelse inte behöver diskuteras. Det kan räcka med att ge en liten bild av dess arbetssätt.

En studiecirkel är i all enkelhet endast en grupp intresserade, som beslutat att gemensamt söka tränga in i ett visst ämne. Valet av studieämne bestämmer också formen för cirkelns arbete. Huvudsaken är, att inte samvaron blir stel och högtidlig, utan präglas av kamratligt gemyt. De enda betingelserna äro: ordning, punktlighet och intresse från deltagarnas sida samt ett lämpligt rum för studiesammanskomsterna. Den enda stöttestenen brukar vara, att få en lämplig studieledare. I allmänhet vill man ställa för stora krav på studieledaren, vilket gör det svårt att få någon som är villig att åtaga sig uppdraget. Då det gäller en skolcirkel som studerar matematik, språk, bokföring o. s. v. är det nödvändigt att ledaren behärskar cirkelns studieämne. Men inom läse-referent- eller korrespondenscirkeln, är det tillräckligt om ledaren känner till ämnet litet mera än de andra deltagarna. Här gäller framförallt ett gemensamt lösande av de föreliggande problemen, och inte ett serverande av färdiglagade svar på frågorna.

Långt viktigare är, att studieledaren är kamratlig och ordningsam samt anger den goda tonen inom cirkeln. Att alltid komma punktligt och väl förberedd till sammankomsterna, gäller både för honom och övriga deltagare. Inom cirklarna debatteras mycket. Det blir ledarens sak att se till, att inte dessa urarta. Man får inte till varje pris inrikta sig på att få "sista

Lungtuberkulosen på retur i Sverige

1,748 personer dogo år 1937 i lungtuberkulos

Av Statistiska Centralbyråns nu föreliggande redogörelse över dödsorsakerna år 1937 framgår, att dödligheten i tuberkulos i jämförelse med femårsperioden 1931—35, såväl ifråga om lungtuberkulos som annan tuberkulos, nedgått i hela landet.

Lungtuberkulosen har dock som vanligt under 1937 krävt många offer i de båda nordligaste länen. Även på Gotland samt i Västernorrlands och Blekinge län har dödligheten i lungtuberkulos varit jämförelsevis hög. Den lägsta lungtuberkulosdödligheten uppvisar för 1937 Södermanlands, Östergötlands och Örebro län, närmast följda av Skånelänen och Jönköpings län. Högre dödlighet i lungtuberkulos än under år 1936 om och med ganska obetydliga avvikelser uppvisa bl. a. Norrbottens, Stockholms och Skaraborgs län.

Dödstalet i lungtuberkulos var i Stockholms län 84, i Södermanlands län 39, Östergötlands 50, Jönköpings 54, Kronobergs 84, Kalmar 63, Gotlands 117, Blekinge 100, Kristianstads 54, Malmöhus 52, Hallands 61, Göteborgs och Bohus 72, Älvsborgs 57, Skaraborgs 58, Värmlands 70, Örebro 51, Västmanlands 64, Kopparbergs 71, Gävleborgs 74, Västernorrlands 109, Jämtlands 80, Västerbottens 114 samt Norrbottens län 170, eller sammanlagt i hela landet 1 748.

1 307 personer dogo i fjol i tuberkulos i Danmark — 20 gånger större tuberkulosdödlighet på Grönland.

Tuberkulosdödligheten i Danmark var förra året 3,43 per 10,000 invånare mot 4,07 år 1938 och 4,44 år 1937. Vilket vill säga, att i fjol dogo 1 307, i förfjol 1 539 och år 1937 1 664 personer i tuberkulos. Köpenhamns dödlighet var 4,23. Dödligheten Köpenhamn är alltså störst. En särställning intager dödligheten på Grönland, den är tjugo gånger högre än i Danmark.

ordet" i debatten. Här gäller det att utreda frågan, att skärskåda den från alla sidor, och inte att söka överbevisa de andra om ens egen förträffliga uppfattning av ämnet.

Då det gäller skolämnen är korrespondenscirkeln att rekommendera. Korrespondensinstitutet har även en mängd lämpligt avpassade kurser för cirkelstudier.

Patientföreningarna på våra sanatorier uppmanas, att ta initiativet till studiearbete bland sina medlemmar. Förutom att det intellektuella värdet för deltagarna, kan det ju även anses vara en form av arbetsterapi.

Tidigt en morgon, när höstregnet föll stritt och kallt och vinden drev tunga moln över himlen, mötte jag gubben Andersson i backen. Det var med yttersta möda han kunde förflytta sig fot för fot.

Gubben Andersson har slitit mycket ont i sin levnads dar. Redan som mycket ung gick han till sjöss, fick stryk och dålig mat, fick gå genomblöt dygnen om, förläste med en Ishavsskuta och blev till slut så illa sönderslagen vid ett fall från riggen, att han måste lämna sjömansyrket och slå sig ner på landbacken. Men därmed var det inte slut med hans slit. Han bröt mark och bar sten, odlade upp ett stycke jord åt sig och byggde sig en egen stuga.

Nu är han gammal och orkar inte arbeta längre. Svälta behöver han väl inte, ty han har vuxna barn, som ser till honom. Men han har det svårt ändå. Reumatismen har satt sig i hans gamla arbets kropp. Nu i höstrusket värker det nog värre än annars. Det syns på honom, att han lider oerhört.

Men när jag hejdar honom i backen för att få tala några ord med honom, lysa hans ögon som vanligt godmodiga och snälla under de grå, buskiga ögonbrynen.

— Farbror får visst aldrig någon fred för värkens skull, säger jag.

— Nej, det är sant och visst, säger han. Men man vänjer sig ju.

Och så gick han vidare sakta och försiktigt, fot för fot. Jag tyckte riktigt jag hörde, hur hans gamla utnötta leder gnisslade som rostiga gångjärn på en dörr.

Man vänjer sig...

Det ligger mycken tapperhet bakom de orden.

*

En svensk tidningsman vistades i Finland under dess svåraste hemsökelse, under kriget. I sina korrespondenser till sin tidning skildrade han mycket realistiskt hur det kändes, när bombmaskinerna flögo fram över landet och sände ner bomber över fredliga gårdar, skolor och sjukhus. Han försäkrade, att något så ohyggligt hade han aldrig förr upplevt. När han låg tryckt till marken i väntan på det stora fa-

sansfulla, greps han av en skräck och en dödsångest, som helt och hållet förlamade honom.

När bombanfallet var över, gick han in till sitt värdfolk, som voro vanliga, enkla jordbrukare. De sutto redan till bords, när han kom in, och de hade som vanligt ett vänligt leende till övers åt honom. Han häpnade över deras oberördhet och frågade:

— Tycker ni inte, att det är hemskt med dessa flyganfall?

— Jo, medgav husfadern, visst är det ohyggligt. Men — man vänjer sig ju.

*

Man kan tydligen vänja sig vid allting.

Här hemma i vårt fredliga land ha vi hunnit vänja oss vid ransoneringskort och dyrtid, vid inkallelser och uppoffringar av mångahanda slag. Och herr Medel-svensson har till och med fått vänja sig vid att åka spårvagn till sitt kontor i stället för bil. Han har vant sig, även om han knotar ganska högljutt.

Teatrar och biografier köra för fullt, dansrestaurangerna äro lika välbesökta som under normala tider, och grammofoner och högtalare vråla de senaste och dummaste schlagerna alldeles som i de goda tiderna.

Svenska folket reagerar inte längre inför tidningarnas helsidesrubriker. Att städer läggas i ruiner, att fartyg sänkas av minor och undervattenbåtar, att människor lemlästas på det allra ohyggligaste, att föräldralösa barn lämnat att svälta ihjäl vid de vägar, där den sinande flyktingströmmen går — allt detta tycks inte bekomma oss det allra ringaste. Man vänjer sig vid olyckorna och eländet.

Och dansen går och jazzmusiken gråter som en trånsjuk katt i vårmånaden och ungdomen flabbar och fladdrar tanklös som vanligt.

— Nå, säger någon, vi får väl vänja oss vid, att den moderna ungdomen är just sådan.

Ska vi vänja oss vid det?

Måste ödet ingripa med skakande händelser, för att flabbgrinet skall stelna?

Tinty S. Stenlund.

APDÖDARN

Av

HARALD HAMMER

Apdödarn är landstormsman och ligger ute "i havsbandet någonstans". Naturligtvis heter han också något annat, men det namnet har liksom kommit bort i hanteringen. Vid uppropet svarade han inte genast på sitt borgerliga namn. Och när svaret sent omsider kom var det tvekan, som om han vaknat till efter en tids minnesförlost. Troligen var det många år sedan han sist var i kontakt med det namnet.

Namnet Apdödarn har han fått i arv efter sin far, vilken en gång i tiden lär ha sparkat ihjäl en markatta. Sedan har historien om detta gått från mun till mun, och så småningom antagit rent gigantiska proportioner. Via babian och chimpans, har det slutligen blivit en folkilsken gorilla, som brutit sig ut ur en menageribur.

Självt berättar Apdödarn gärna historien, men då är det rådligast att hålla sig litet i bakgrunden, ty han vill helst handgripligen demonstrera, hur fadern satte in dräpslaget på den vildsinta besten.

Annars är det egentligen inget fel på Apdödarn. Han pratar väl mycket kanske . . . truten går i ett på honom. Diplomaternas spetsfundiga intrigspel är enkelt som multiplikationstabellen, och det ekonomiska världsproblemet kan en barnunge ordna. Allt är klart som renaste källvatten. Om man blandar ihop en del svensk genomsnittsboxare, två delar politisk valmötestalare och smaksätter det hela men en nypa romantisk skolflicka, så har man Apdödarn på kornet.

Hans största fel är den vanvettiga rädslan för galten. Börjar någon tala om den, griper Apdödarn sitt gevär och stirrar mordiskt in mellan trästammarna. Galten är hans livs stora tragik.

Galten är egentligen en sugga, men en livslevande vildsvins-sugga. Det enda vilda vildsvin som finns i Sverige. Ursprungligen har man en gång inplanterat flera sådana bestar på ön. De trivdes bra och förökade sig väldeliga. Men så började de terrorisera befolkningen och förklarades fågelfria. Nu återstår bara denna enda sugga, som folkskygg grämer bort sitt liv i ensliga snår.

Någon månljus natt kan man få se den ute på en potatisåker, men vid minsta knarr i en dörr försvinner den genast i skogsmörkret. Bland öborna går de mest fantastiska historier om galten, vilken tillmättes allehanda märkliga egenskaper. Den är stor som en oxe, snabb som en vinthund och har betar som en gammal elefanthane. Hälles inte lagårdarna ordentligt stängda så går den in och dödar korna.

Apdödarn har gått omkring i stugorna och snappat upp alla dessa berättelser. Han tror vartenda dugg i dem, och sedan gör hans livliga fantasi resten.

En natt skulle jag avlösa Apdödarn. Något duven och yrvaken tumlade jag ut i mörkret där ugglorna tjöt. I snårskogen under postberget stötte jag upp en älg, som med buller och brak skumpade bort mellan stammarna. Strax efter hördes ett skrik uppifrån, och så blev det tyst som i graven. Jag skyndade på stegen och lagom för att se Apdödarn klättra upp i en tall. Geväret och stavlampan hade han i hastigheten glömt ta med sig.

— Skjut! För tusan skjut, ropade han.

— Vad skall jag skjuta på?

— Galten . . . jag hörde den där nere.

Jag förklarade nu att det var en älg och lyckades så småningom få ner honom från tallen. Men hem vågade han inte gå, utan gjorde därför sällskap med mig på passet. Hela tiden talade han om galten. Jag fick till livs de mest befängda historier.

Några dagar senare skulle jag cykla till handelsboden. Vid ett ödetorp ute efter vägen låg Apdödarns cykel och efter en stunds ivrigt spanande hittade jag också ägaren uppkruken på ett uthustak. Han vinkade ivrigt och ropade:

— Sno dig upp, annars är du såld!

Smittad av hans rädsla svingade jag med oanad vighet mina nittio kilo upp på taket. Apdödarn pekade bortåt en nyplöjd åker, där ett mörkt föremål rörde sig.

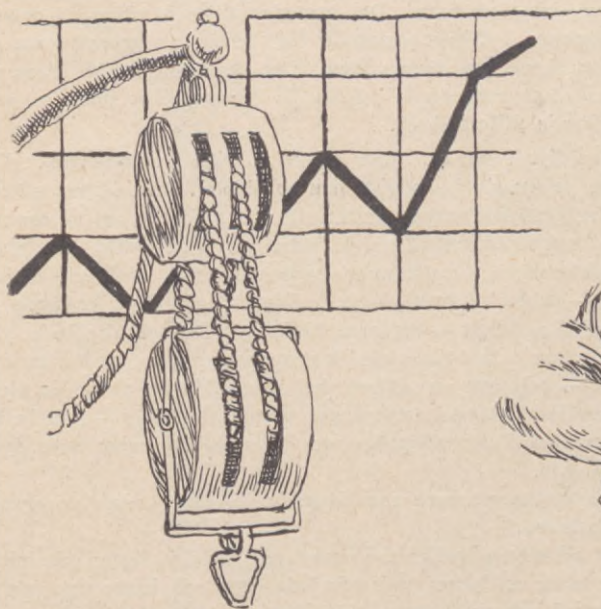
— Där går han, galten.

För mina ögon såg det närmast ut som en tjädertupp, men Apdödarn försäkrade att det var galten och utvecklade därvid en sådan vältalighet att jag rent av började tvivla på mina egna ögons vittnesbörd. Avståndet var ju långt och det kunde ju vara galten. Hade den inte plötsligt brett ut vingarna och flaxat iväg inåt skogen, så vet ingen vilka rövarhistorier jag kommit och berättat för kamraterna.

Apdödarn trodde emellertid alltjämt att det var galten. Den hade naturligtvis till sina övriga underbara egenskaper även den att kunna flyga.

Dagen efter mötte han verkligen galten. Tillsammans med en kamrat skulle han gå och bada. De hade just hoppat över en gärdesgård då besten rusade fram. Alldeles blind av skräck sprang den rakt emot de båda krigarna. I hastigheten stör-

(Forts. å sid. 13)

FEBERKURVA II

Av JOSEF KJELLGREN

När man tillslut kommer in på den gropiga och illa underhållna bygatan, där slaskvattnet rinner mellan fötterna, ska man inte bli förfärad över människornas tomma och innehållslösa ögon. De som står och hänger i gathörnen, deras ansikten är döda, deras kroppar ser ut att när som helst maktlöst sjunka ihop inne i den lump de nödtorftigt skyler sina lemmar med. — Tiden tycks ha stannat och evigheten äntligen blivit verklighet. En evighet: stum och djuriskt meningslös. — En främmande människa är en sensation här. När man går gatan fram, bemäktigas man så småningom av en drömlig skräck; samma slags skräck som den nu bortglömde filmskådespelaren Buster Keaton så många gånger försökt gestalta i sin tidigare komedier. Keaton, denne misslyckade man med sina sorgsna ögon, promenerar ganska lugnt en gata framöver. Han är en drömmare, som endast tänker på sig själv eller kanske på avlägsna mål långt bortom det blå. Men så vänder en förbipasserande på huvudet och ser efter honom. Keaton lägger först inte märke till detta. Men så småningom blir han orolig. Flera människor vänder sig om. Keaton blir ännu nervösare. De människor, som ser efter honom, är stumma, deras ansikten spökligt vita, endast deras blickar förmedlar outtalade men ohyggliga anklagelser. Keaton försöker låtsas om intet. Men hans oro växer för varje steg han tar. Han stirrar stelt och ansträngt rakt framför sig med sina stora ögon. Ansiktet blir grått som aska och ansiktsmuskelnerna stramar till. Han går allt snabbare. Nya ansikten vänder sig om efter honom. Hans oro växer till ångest. Ångesten övergår till obehärskad förskräckelse. Till slut kan Keaton inte kontrollera nerverna längre. Han börjar småspringa för att undkomma sina förföljare. Den jagade mannen ökar hastigheten undan för undan. Till slut störtar han gatan framåt i full panik. Ögonblickligen

har hundratals människor tagit upp jakten efter den besynnerliga främlingen som tycks ha så dåligt samvete. — För decennier sedan tolkade Keaton den andlös bestörtning som bemäktigar sig var och en, vilken av slumpen tvingas gå genom ett ödelagt engelskt gruvsamhälle.

The distressed areas!

Marken är uppschaktad, sönderbränd och flädd. Man jagas fram mellan industriella spillningar. Ibland (ganska ofta) är man nära förtvivlan, man kan inte frigöra sig från en hemsk mardröm, ångesten sitter i halsen. Ångesten ligger mjuk som bomull ända upp i munhålan. Man har kommit in i ett underligt slags helvete, där allting håller på att rosta ner. *Det är det stora rosthelvetet.* Smuts och sot och rost. Och slagg. Mil efter mil endast ett och detsamma: Slaggpyramid intill slaggpyramid. Men i dessa kamrar ligger inga egyptiska faraoer vigda till evig vila. Endast markens brobarhet har blivit ödelagd för århundraden framåt. — I norr någonstans utbreder sig de skotska ljunghedarna. Men här finns det endast slagg. Utbrända marker. Ödelagda boplatser. Men när allt ser som tröstlösast ut, kan man plötsligt och oväntat bortom närmaste krök av vägen, springa rakt i famnen på ett stycke orörd och grönskande natur.

Så är det i dessa trakter på vägen från Liverpool. Överallt blommar idyllen tätt intill dödens avbrända kanter.

Jag befinner mig i en slags planlös flykt mellan två stora vatten. Liverpool har spottat ut mig ur sitt ginungagap. Jag är på väg från Irländska sjön till Engelska kanalen. Men jag

har ingen annan brådska än den som egna inbillningar jagar mig till. Jag kan ta dagen som den kommer. Ingen väntar på mig. Och ingen — som möjligen kan ha intresse av den saken — vet om jag befinner mig i Europa eller ej. Jag har inte öppnat något brev på månader. Jag har ej nåtts av andra meddelanden än dem som kan läsas i de dagliga tidningarna. Jag har ej sedan mycket länge talat med andra människor än dem man tillfälligtvis träffar på landsvägen eller inne i värds- husen. Det är en anonymitet som jag känner full tillfredsstäl- lelse över. Jag disponerar min dag utan restriktioner. Jag är befriad från alla efterlysningar. Ingen radiobeskrivning kan spåra upp mig. Jag befinner mig på strövtåg från väster till öster, från en sjö till en annan sjö, utan att någon behöver be- svära sig med att fastslå min identitet. Ingen av dem jag till- fälligtvis kommer i samtal med, frågar efter vad jag gör nästa vecka eller var någonstans jag befinner mig om en månad. Det är en sak jag själv ej vet något om och för närvarande in- te heller gitter att veta.

Anonymiteten är ett av mannens vitalaste behov — då han ej kan anträffas av vare sig telegram eller telefon. Anonymiteten är brottslingens, flyktingens och jaktmänniskans legitima krav: att uppmärksamma utan att uppmärksammas.

När jag går genom ett samhälle passar jag på att köpa ett par tidningar. Det är bra att lägga innanför kavajen, när jag kryper ihop under en blommande rhododendron för att sova. Men först läser jag tidningarna. I den avlägsna skogsgläntan omsusas jag av nyheter från hela världen. Till en del torde dessa nyheter vara underlaget till mitt håglösa vagabonderi. — Långsamt sjunker solen bakom höjderna i väster. Rökhake- sångare och gårdsmyg öppnar sina näbbar och prövar stru- parna. — I tidningarna jag anskaffat, är det inte svårt att i så gott som varenda spalt återfinna en försåtlig propaganda för den bästa och mest lönande industri av alla: *nästa stora krig.*¹⁾

Englands kvinnor i gruvsamhällena är utpattade och utsug- na. Deras ansikten är sällsamt tomma. Deras hår är torrt och risigt som hö. De har förintats i det industriella kriget.

De spanska kvinnorna ger sig hän med gnistrande ögon. Skyndsamt — o skyndsamt! Det högsta hus kan klyvas från ovan till nedan och även mycket hårt omfamnade kroppar slungas långt ifrån varandra. Skynda dej min älskade, medan våra hjärtan slår och blodet ännu rinner i pulsarna. Skynda, medan du ännu är underbar och ljuvlig! Medan du och jag ännu lever!

Det finns en sjukdom som heter engelska sjukan. Är det den de engelska barnen lider av hålödghet, blodfattigdom, tunna munnar, hungriga ögon. — Barnen i Cardigan och Suffolk dör

¹⁾ Detta skrevs före 1 september 1939, närmare bestämt un- der spanska inbördeskriget.

oändligt mycket långsammare och tystare än barnen i Barce- lona och Madrid.

Jag minns ett barn. Det kastades långt åt sidan av granat- explosionen. Blodet sipprade helt sakta ur mungivorna och barnet skrek med öppen mun. Det skrek under två långa mi- nuter så trumhinnorna mån- de ha brustit även hos den mest oförfäradе fältmarskalk.

Man flyr i skräck. Vem vågar nu ta i en kolskyffel. Vem vågar infoga sig i produktionen och lämna den hjälpen att föra ett fartyg från den ena kusten till den andra. Vem av oss me- niga man kan kontrollera de stora och hänsynslösa kapitalma- nipulationerna, vem känner imperialisternas avsikter och plan- ner. — Kolet vi fraktade från England till Suez krossade det abessinska folket — oljan vi förde över haven till Tokio, blev en droppe i den japanska krigsmaskinen som rullar in över Kina — och vem av oss vet, vad som dolde sig under de plom- berade lastluckorna sista gången vi anlöpte Cadiz — kanske än- nu en länk i den ståliska som hänsynslöst svepes över span- ska folket.

Jag minns ett barn som kastades långt åt sidan av granat- explosionen.

Ja, på vägen mellan Liverpool och London ligger jag inkru- pen under en blommande rhododendron och kikar upp mot en praktfull och gnistrande stjärnhimmel. Av mångt och mycket har jag tvingats till denna sysslolöshet. Men det är kanske det nyttigaste vi i den stora massan har att göra just nu: ta bort våra händer från maskinerna ställa oss ödmjukt vid sidan av vägen och se på när politiker och kapitalherrar i all sin härlig- het går ut med vapen i hand för att från varandra erövra de kolonier och landamären de anser vara nödvändigt att äga och besitta.

Barnet skrek och skrek under två oändliga minuter. Blodet rann sakta ur den vidöppna munnen. Och bombplanen som störtade in över staden var tungt lastade.

"Jag måste tänka på milda och enkla ting för att bli lugn. Jag vill tänka på fåglarna som lämna vassruggarna en klar mor- gon i soluppgången, tills jag kan höra ljudet av deras vingar i rymdens frid. Jag vill tänka på blommor som långsamt öpp- nar sig mot den nya dagen. Jag vill tänka på barn som andas lätt bredvid sina mödrar i mild sömn. Jag vill tänka på kri- gare med svärden skinande av det Ljus de strida för; deras tapperhet skall vara min sköld, och minnet av dem skall ge mig styrka. Och min moders kärlek skall vara en mantel om- kring mig."

Ja, medan månen seglar upp och natten blir djupare — låt oss blunda och ännu en gång tänka på ett svårlöst drag i ett intressant schackparti. Låt oss somna under den blommande och doftande rhododendron och drömma om ingenting.

Jonas Kjellgren

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördel- aktigt från Otto Elmgrens A.-B. Sär- skilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens A.B.

L:a Nygatan 19

Stockholm

Beställ **KLICHÉERNA**

hos

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 111130, 111132, 211132

KRISÅRSHÖST

Av Willy Walfridsson

Den dagtunga ljungen nickade och blåbärsriset gnistrade, som hade någon i den svunna natten strött ut en ymnighet av pärlor över det, när vi i de tidiga morgnarna vandrade framåt stigen, på väg mot hygget inne i skogen. Julis blånande himmel låg hög och klar över trädtopparna, runt stammarna lurade svala och dunkla skuggor och mellan dessa föll solguld det ner — det gav en underlig glans åt högsommarens alla färger, inte minst de bruna, torra barren och de fattiggrå mossorna, som envist klängde över stenar och berghällar, tog sig märkvärdigt vackra ut. Så sade i varje fall Leopold i Skuggan, som var den äldsta i laget och mest gick i täten, med John Rälåg närmast sig och med mig som siste man. Han gick sakta och sävligt, Leopold, som den dagdrivare och latmask han var, och han stannade ofta. Då böjde han sig ner, strök med handen över ljungen och blåbärsriset, eller väste ett manande schy!

— Schy! sade han. Det var en orre, kunde han säga. Det var visst en har-fan, som stack in mellan buskarna. Var det inte en hög, som skrek?

John Rälåg och jag svarade sällan, vi bara såg på varandra och flinade inställsamt. Leopold i Skuggan är inte endast åtskilliga år äldre än vi och följaktligen betydligt starkare, han var därtill socknens odåga och kunde i denna sin egenskap

räkna med vår en aning skräckfyllda beundran. Leopold hade redan hunnit med att avtjäna straff för enklare tjuvnadsbrott vid ett par, tre tillfällen, till stor sorg och förtvivlan för fadern, Alfred i Skuggan, som tillika var socknens fjärdingsman, och vars insatser i rättvisans tjänst hittills inskränkt sig till indrivandet av smärre fyllböter hos en tattarfamilj nord på i socknen samt anhållandet av yngste sonen, och dennes inmanande i häkte.

— Visst jäveln var det en orre, sade Leopold. En orr-fan, eller en har-fan... Tvi!

Han spottade ut en brun snusstråle och i det han stämde upp en skrånig visa började han marschera vidare längs stigen. Vi hade en dryg bit att gå in till hygget, närmare timmen eller så, och det blev åtskilliga avbrott, åtskilliga "schy", åtskilliga visstumpar, som måste tas om. Var Leopold på riktigt gott humör kunde han också berätta ett och annat från sina fängelsevistelser — om ärtrensning och drevplockning och påsklistring — även vid dessa tillfällen måste han stanna, medan han med knogarna mot någon trädstam demonstrerade knack- och tjuvspråket. Det dunkade dovt i de tjärgaddstorra eller frisksaftiga träden, då han signalerade ut sin konversation. Hä, hä, grabbar. Hör ni på här, grabbar. Så får man klara sej med snacket, när man sitter i cell, på "stillot".

Å, denne syndige Leopold, vad han pratade konstigt och djärvt. "Snack" och "stillo", det var ord med klang och äventyr i för mig och John Rälilig, ett par trettonåringar, som aldrig varit längre än några få mil utanför hemsöcken, och inte mäktade tala annat tungomål än den norskbesläktade bydialekt, som tycktes oss så simpel och ful jämförd med svenskan, även om denna svenska bara var tarvlig slang. Vi steg sakta och högtidligt nära trädet vi med, vi lyfte våra händer och vi dunkade prövande knogarna mot stammen. Det gick en underlig rysning igenom oss, då vi kände de sträva barken eller det nakna behårda trät mot händernas skinn. Vi kunde se detta "stillo", — det var fuktigt och mörkt, med spindelväv i taket, och råttor som kikade ut ur sina hål, med lömska knektar, som vaktade i gången utanför cellerna.

Knack, knack... Ååå. Knack... knack... Ååå...

Just så där, ja, nickade Leopold välvilligt. Han kunde sedan plötsligt bli tyst, liksom betänksam, och vi travade vidare i hans spår och tänkte med dunkande hjärtan att han kanske som bäst gick och funderade över något nytt litet inbrott nere i handelsboden, eller i prästgården, eller hos smedens, ställen dem Leopold brukade hemsöka, då han var ute på sina äventyrligheter. Han blev för övrigt allt tystare och betrycktare ju närmare vi kom mot hygget och då detta slutligen låg framför oss hade han vemod och leda i blicken, och det låg ingen vidare uppsluppenhet i de melodier han började vissla, medan han plockade fram yxa och såg ur gömstället i vedhögen, allt under det John Rälilig och jag bringade fram klubbor och järnkilar och beredde oss att rycka in för en ny strävsam dag. Sedan han väl hittat yxa och såg, satte han sig ner på någon stubbe eller sten, lade in en pris snus, lutade huvudet i händerna och blev sittande så, medan hans melankoliska ögon envist stirrade mot den gamla spånkorg han förvarade sin matsäck i, och vilken stod inskjuten i skuggan under en sten. John Rälilig och jag högg djärvt in i knoget, vi sågade och fällde och tog ut oss till det yttersta, men Leopold satt bara och slöade och visade ingen håg för arbetet. För oss fanns bara en utväg att bringa honom ur denna lojhet. Vi började att reta honom så där smått och utmana honom på en arbetsduell. Det tog sin dryga tid innan vi lyckats bringa honom till ursinne, men då vi äntligen nått detta rusade han upp, fattade klubban och kilarna. Det var en verklig fröjd att se Leopold i dessa ögonblick. Hans långa, gångliga gestalt påminde om ett sviktande ungträd i storm, där han vaggade fram och åter, under det hans taniga armar med ursinnig iver svingade klubban och de vresiga masurbjörksklubbarna suckade och kved under slagen. Så åkte verktygen undan och Leopold kastade sig ner mitt i sågspån och träflisor. Där kunde han ligga i timtal, innan vi omigen lyckades reta honom till en ny arbetsspurt.

— Det kan ingen jobba på den här kosten, sade han mest var dag, då det led mot tiden att vi skulle hålla middag, och vi började ta fram våra matsäckskorgar. Det är sämre än på "stillot", sade han. Herre Gud. Här...

Vi visste inte mycket om fängelsekosten, vi hade hört talas om folk, som satt inne på vatten och bröd, och tog väl närmast för givet att den födan var det enda som bestods inom fängelsernas murar. Men vi nickade sorgmodigt och höll med i alla fall: det var under världskrigets fjärde år, med ransoning och varubrist: ett halvstop mjölk, litet sill och potatis och ett grovt stycke bröd var den vardagsmat, som bestods i fattigmanshemmen här ute. Leopold hade samma svarta bröd, samma sill och samma potatis som vi d. v. s. han hade haft det på morgonen — då han på middagen öppnade sin

spånkorg, som hade ett hål i ena hörnet, för alltid en liten rätta ut och försvann under den stora stenen. Leopold såg filosofiskt efter den och därefter ner i korgen, som bara innehöll en avnagd brödkant och några rester grått potatisskal.

— Rått-fan, sade han melankoliskt, men det var omöjligt att få honom att byta plats för korgen och nästa dag stod den ånyo i skuggan under stenen. Rått-fan! Leopold stirrade sorgmodigt, men det var något i hans min som sade: Lika gott det. Du behövde väl maten, din krake.

Under hemvägen, om kvällarna, gick vi merendels tysta, gick med knäande steg och böjda ryggar som gamla utsläpade män. Det kostade på att komma upp till de tre kubikmeter som oftast utgjorde vår dagsproduktion och inbringade oss sammanlagt sex—nio kronor, beroende på om veden räknades som prima eller sekunda. Två eller tre kronor dagen — det var i alla fall vackra slantar om man jämförde med vad bönderna brukade betala vid rovgallring, potatisplockning och tröskning: — kungliga bränslekommissionen var ingen dålig arbetsgivare för en halv vuxen torparpojke. Tänkte man på detta låg det nära en välsignelse i kriget med. Två gånger i månaden kom det en studentspoling, med metermått i sportrocksfickan, med lindade ben och knarrade pjäxor och vit mössa över yviga lockar. Studenten mätte upp vad vi huggit under veckorna, antecknade och betalade ut avlöningen för närmast tidigare fjortondagsperiod. Det var gentilt och rejält och man behövde inte gnälla och halvtigga för att få ut sina fattiga tillgodohavanden.

På avlöningsdagen kom alltid Mörk-Anton över till hygget. Mörk-Anton var tattare och bodde inte långt ifrån Skuggan, han var i medelåldern och han hade hustru och en smutsig barnflock hemma i stugan. Mörk-Hilda, som hustrun kallades, var inte ofta hemma, hon drog mest omkring ute i sockarna, tiggde och stal, och det var kanske inte så gott för Anton att hålla snyggt och rent i ungflocken. Han lade sig heller inte vidare vinn om det, utan överlät mest hushållet åt sin mor, en enögd och ettrig kärring, som sades ha varit en stor skönhet en gång. Vi pojkar hade tämligen svårt att förstå detta, inget troll kunde enligt vår mening vara fulare och anskrämligare än Mörk-Antons mor och vi gick helst åt sidan, då vi mötte henne ute på vägarna och stigarna. Och då var hon i alla fall inte fullt så skräckinjagande som då man såg henne hemma. Under sina vandringar neråt bygden bar hon nämligen emaljögga, medan detta, då hon befann sig hemmavid, fick ligga och vila på byrån i köket. Där låg det och glodde emot en, skimrande brunt, skimrande av samma snålhet, tyckte vi, som hindrade henne från att bära det även i vardagslag.

— Go dag, karlar, hälsade Mörk-Anton, och John Rälilig och jag sträckte på oss. Det var märkligt att bli titulerade "karlar" och det stämde oss milda emot honom, vi svarade halvt underdånigt och vi flabbade med i de kvickheter han spottade ur sig ibland, där han vräkte sig i ljungen. Leopold sneglade sniket åt hans håll, men underligt nog — Leopold arbetade aldrig så flitigt som dessa eftermiddagstimmar då Mörk-Anton var på besök. Han klubbade och slet och stod i — det var som om han genom arbetet sökte döva något eller slå ner en frestelse, som vi anade låg på lur inom honom, och vi såg med spänning fram emot det ögonblick då dagen skridit så långt att vi kunde kasta våra redskap och tänka på hemmarschen. Mörk-Anton rätade på sig då och log. Han tog därefter upp en solkig kortlek ur byxfickan, blandade länge och väl, höll upp leken i luften och sade med ett ögonkast åt Leopold:

— Kom an, karlar. Vi ska väl dra en sväng?

— Nej, Leopold skulle inte. Han sade visserligen inte så, men han stod och tuggade och fumlade och kämpade tydligen fortfarande. Mörk-Anton blandade igen, gav och spelade litet med sig själv. John Räligh och jag gick närmare. Det var spännande att se hur Mörk-Anton spelade tjuoett med en obefintlig, hur han "köpte" kort och "straffade", förlorade och vann. Vi måste lägga oss ner, tätt, tätt intill honom — Leopold kröp slutligen också ner på knä och länge dröjde det inte innan han höll några kortlappar i hand. Nu började det egentliga spelet. Först varsamt och trevande med små insatser, varvid Mörk-Anton merendels förlorade. Leopold blev genast djärvare. Hans magra ansikte brann som under en rodnad och hans händer darrade, det var heller ingen stadga i rösten, då han oupphörligt ökade buden. De steg och steg och Leopolds otur växte med slanthögarna på stubben som tjänade såsom spelbord. Det hela slutade med att Mörk-Anton plockade över hela Leopolds avlönning i sin ficka för att med ett belåtet grin raka in kortleken och säga:

— Jaha, karlar, så kan vi sluta för i dag. Det är väl ingen mer som vill vara med?

Om vi ville? John Räligh och jag kramade våra pengar, som låg i säkert förvar i tröjfickorna, och våra fingrar kröktes girigt. Vi ville så gärna spela, ville så gärna vara stora och duktiga, men hemma väntade fäder, som höll oss i tukt och förmaning.

— Nej, faen, sade vi. Vi bara tappar i alla fall.

Vi tryckte på detta "faen" — det var manhaftigt att svära i Mörk-Antons sällskap och man ville ju ta ut all den manlighet, som stod inom räckhåll och till buds. Leopold reste sig och gjorde sig i ordning för att gå. Han har spelat uppsluppen under hemvägen och han talade om pengar och världsligt gods som om det bara varit aska och hö.

— Va gör det om man sitter och förlorar några tier, sade han. Pengar finns det gott om för den som har förstånd...

Det var dagen efter en sådan avlöningskväll Leopold började tala om att han snart ämnade sig ut i världen. Man kunde inte gå här och mögla, man måste ut och bort. Han kom också med små antydningar om att vad det ekonomiska beträffade skulle han nog veta att ordna det för sig. Han hade för övrigt redan ordnat. Och vi skulle inte inbilla oss att det var några småsaker han ordnat, eller att han tänkte komma tillbaka. Ånej. Nej. —

— Men har ska du ordna det? undrade vi.

— Asch! sade han bara och spottade föraktfullt sin bruna snussaliv. Ni som inte vet. Jag...

Vi traskade bakom honom om morgnarna, vi såg ett brännande agustis mogna färger flamma över i ett praktfullt september, vi såg de tidiga oktobermorgnarnas första ishinnor över pöarna och groparna på stigen — vi gick och lyssnade, lyssnade... och vad våra liv skulle ha varit fattiga och trista utan denne syndige Leopold, utan denne syndige Mörk-Anton, utan allt detta, vi egentligen bort be Gud bevara oss ifrån. I våra hjärtan väckte en längtan, som blev starkare ju mera vi lyssnade, och vi kunde låta skogen förvandlas ibland och ta gestalt av allt det underbara som var VÄRLDEN. — Vi tänkte inte på att denna värld sedan fyra år tillbaka låg sargad och blödande och förödd och vi hyste ingen tacksamhet över att leva i fritt land, där det rådde fred och ro. Och då Leopold en mulen novembermorgon inte infann sig vid vägskälet, där

vi brukade mötas före vandringen mot hygget, stod vi länge kvar och tövade. Vi såg på varandra med brännande blickar, vi tuggade och svalde på samma ord:

— Leopold har gett sej bort — ut. Om vi skulle, vi som han...

Det var en avlöningsdag detta hände och fram på eftermiddagen kom Mörk-Anton som vanligt upp till hygget. Han hälsade oss med sitt ständiga "Go dag karlar", men sedan han gjort sig underrättad om att Leopold inte var med i laget blev han märkbart tillknäppt och kort och han brydde sig inte om att stanna. John Räligh och jag såg moloket efter honom, då han lämnade oss med ett världslost "adjö" i stället för ett "hejsan, karlar". Vi stod där med verktygen i händerna och såg honom gå uppåt stigen och vi var bara ett par enkla trettonåringar, utan minsta storhet och manlighet.

Den kvällen var vi om möjligt ännu tystare än vanligt under hemvägen och vår gång tyngre och mera lutande, vi skildes vid vägskälet med några få ord och fortsatte var och en mot sitt. Jag möttes av stora nyheter, då jag väl kommit hem. Det var fred ute i världen, vapenstillestånd, och kriget skulle äntligen ha nått ett slut, sades det. Jag fick också höra om ett inbrott nere i handelsboden, som begåtts under den gångna natten, och att Alfred i Skuggan just var ute på spaning efter tjuven, sin egen son.

Jag smög mig ut, sedan jag ätit kvällsvard, smög över till grannen, Räligh, och John Räligh och jag satt sedan ute i den gista vedboden, stirrade ut i dunklet, tysta och grubblande. Men det var ingen andakt över världens gryende fred, som stämde oss till denna tystnad. Vi tänkte inte på de miljoner av arbetets män och kvinnor som fått offra sina liv för det stora vanvettets skull, på alla skövlade hem och på alla ödelagda värden. Våra tankar kretsade envist kring några ting, som låg oss närmare inpå livet — socknens odåga, Leopold i Skuggan, och ett inbrott, som gällde ett par hundralappar.

Apdödarn (Forts. fr. sid. 8)

tade båda upp i första bästa träd, vilket råkade vara en vek ungbjörk, som böjde sig ner över galten. Apdödarn hamnade på vidundrets rygg och hans hjärtskärande skrik lockade ut hela den vaktfria styrkan. Med bajonetterna i högsta hugg rusade vi bort till platsen för dramat, och kom lagom för att se Apdödarn resa sig från marken, där han snart hamnat under den våldsamma ritten.

Han var nu alldeles från sina sinnen. Det stod inte i mänsklig makt att få ett vettigt ord ur honom, och när det sent omsider lyckades försäkrade han, att inte ens en exekutionsplutons gevärsmynningar kunde få honom att gå bort ifrån stugan vidare.

Vi tyckte synd om Apdödarn och utnämnde honom till kock. En syssla som han sköter till full belåtenhet. Men riktigt lugn blir han nog inte förrän han fått tillaga vildsvinsstek med rostade kastanjer.

Caro Hammer

PATIENTERNAS SPALT

Från Kålltorp

Jag har nu i fyra månader läst Status, men ännu har jag inte upptäckt några rader från Rhenströmska sjukhuset i Kålltorp, Göteborg. Därför tyckte jag, att det var på tiden, att Statusläsarna även fick höra några signaler från oss.

Sommaren börjar tydligen lida mot slutet. Det börjar kyla mera på ligghallarna, särskilt då när blåst och regn ruskar om atmosfären. Just nu piskar regnet kraftigt mot rutan. Det är dock ingenting mot det skyfall, som uppenbarade sig just som vi satt och hörde på Einar Fagstad m. fl. i samlingssalen för ett par veckor sedan. Åska var det också men mest inne. D. v. s. applådasorkorna överröstade utan vidare naturens dun-der utomhus. Men så var också Einar Fagstad en rackare till att vara rolig! De andra medverkande var nog åtskilligt avundsjuka på Fagstad, för applåderna ville aldrig ta slut, när han varit framme vid sockerbiten. Nöjestillställningarna har för övrigt varit många. Vi har haft bl. a. Spelmanspojarna från Liseberg här. Då var det liv. Vi fick bl. a. höra en bit, som skulle ha urpremiär i radio nästa dag, så-de-så. Under en paus i spelemansmusiken var det prisutdelning för de golf- och krocketävlingar, som har utkämpats under sommaren. Det var många häftiga och oftast jämna matcher, som föregick korandet av segrare och segrarinnor. Avdelning I tog hem mest priser i de manliga klasserna. Seger i herrarnas golf, och dubbelseger i herrarnas krocket. Damerna Clary och Thea var annars bäst. De tog omväxlande första och andra pris i damernas både golf- och krocketävlingar och belönades förutom med pokaler även med en stor blomsterkorg från avdelningskamraterna.

Vår park är nog bland de vackraste och bäst underhållna i landet. Här och var kan man leta upp något älsklingsställe, dit man styr kosan, när liggturen är slut. Somliga har valt "Längtan", varifrån man har en fantastiskt strålände utsikt över delar av Göteborg. Andra letar upp små ljusa och soliga ställen till exempel "Rosengården", som helt går i rosornas tecken vid den här tiden på året. Det är fullt av rosor, andra blommor och en del prydnadsföremål. Rosenträdgården bil-

dar liksom en väldig slottssal, som blommorna pryda upp liksom vore de en rad vackra freskomålningar av tyska och italienska mästare. Färgrikt och ljusst! Mest folk samlas dock omkring krocket- och, framförallt, golfbanorna. För vad skulle man sommardag göra om man inte hade golf och krocket. Svaret på det, den som kan. . .

Jo, det var sant. Man kan ju "klövra" förstås! Fast det går kanske till och med bättre på tävlingsbanorna, åtminstone så länge bekantskapen är ny. . .

Odal.

Potpurri a la Kolmården

Åter har en av de förrädiskt korta vita månaderna dragit förbi, sommaren är snart slut, och framför oss öppnar sig perspektivet av en oändlig rad höst- och vinterdagar. Skymningen spänner tidigt sitt gråa nät i vråna, breder ut sig och förtätas och snart står mörkret svart och hemlighetsfullt utanför fönstren. Ibland är nätterna svagt stjärnklara och med månens gulröda boll balanserade på högsta talltoppen, men lika ofta trummar regnet dovt och monotont mot fönsterblecken. Borta i rabatterna hålla blommorna ett sista intensivt garden party och skogens björkar strö kaskader av gyllene dukater, de äro prestaverna i höstens vemodigt praktfulla procession. Redan i slutet av augusti hördes det första välbekanta knäppet i elementen, som varslade om att den härliga värmen var i analkande, om också bara på blixvisit.

Lamporna tändes, gardinerna drogos för och hemtrevnaden tog salarna i besittning. Talgoxarna, som äro så tama, att de äta ur händerna, göra riktiga razzior efter ost- och brödbitar, och ekorrarna som tävla med fåglarna i djärvhet, göra sporadiska besök, trots att man tycker naturen just nu bjuder sin allra rikaste meny. De äro minsann inte blyga, en säker intuition för dem direkt till brödburkar och kakkartonger.

I skrivande stund är också biofrågan på tapeten, och det klassiska to be av not to be synnerligen aktuellt. Filmen forslas hit per bil och det gissas och önskas över lag att det efterlängtrade ekipaget skall förse med gengasmotor, och man åter om tisdagskvällarna skall få möta upp i matsalen för att få en fläkt från bortom horisonten.

— Några revolutionerande förändringar ha inte förekommit. Skyddsrummen börja alltmer nå sin fullbordan och se verkligt stabila och motståndskraftiga ut. Ja, och så ha småflickorna för en tid sedan fått byta rum. Den gamla barnsalen var ganska liten och rymde bara 5 sängar, nu ligger några vuxna där, och en stor sal med 8 bäddar har blivit det yngre gardets tuscolum. Det ser så ljusst och glatt ut därinne. Där finns färgglada dukar och blomster och ett skåp för böcker och leksaker. Vagnar med sömniga dockbarn eller lurviga teddybjörnar stå vid väggarna och pysslas kärleksfullt om av ömma små mammor. Den allra yngsta var till för kort tid sedan en liten åtta-åring, som lystrade till namnet "Ärtan", antingen hon fått det

På 5 dagar

botas mjäll med
SEBUSAN
SVAVELTINKTUR
å 2:50 och 4:50 pr flaska.

Vinnaren "Plätis" i full aktion.

för att understryka det diminutiva i hennes apparition eller för att hennes mun osökt påminner om en liten ärt, och de kvantiteter mat, som stoppas in i det lilla gapet, äro värdiga en lilleputt-taffel. Med sitt en aning självsvåldiga sätt och kvick-silverådrar är hon hela avdelningens förtjusande enfant terrible. Rangen skulle möjligen kunna göras henne stridig av den andra åttaåringen; relativt nykomna lilla blyga Sigrid, som med sin speciellt barnsliga charm verkar direkt framstigen ur en Aina Stenberg eller Mas Olle teckning. Nog är det ljuvligt för småttingarna här särskilt under sommaren, och det är så mycket, man kan göra. De större flickorna dirigera de andra, och så leker man ett otal lekar eller kastar boll för att inte för-glömma dockorna. Då och då kan man se en liten allvarlig varelse med inåtvänd blick försvinna bort i ensamheten bärande en stor bok på vilken den uppbyggliga titeln "Läsebok" eller "Geografi" finnes textad. Ett visst pensum skall pluggas in, och sen' skall man stå till svars för Syster Signe, som väl-villigt tagit sig an de små analfabeterna. Men det är inte så gott alla gånger att smälta allt detta vetande, när man är så liten! Häromdagen for en av småflickorna hem och det var ett väldigt hejande och hurrande, när hon vid sin fars sida försvann nedför backen, rödkindad och pigg och skjutande dockvagnen framför sig. Det kändes säkert litet vemodigt att lämna alla kamraterna, men hemma väntade föräldrar och syskon och så skolan med alla sina problem.

Segrande damlaget med vinnarna i ordningsföljd från v. till h.

Sommarens klimax och enda offentliga tillställning sen' mid-sommar, golfturneringen, har också ägt rum. Det ecelebra evenemanget tilldrog sig i mitten av augusti under relativt gynnsamma väderleksförhållanden. Publiktillströmningen var under matchernas gång ganska stor, och ju mer finalen närma-de sig, ju mer tätade åskådarskarorna. I damklassen tävlade endast 4 deltagare, medan den manliga tillslutningen var betydligt större; ett tjugotal prisaspiranter hade ställt upp. Dameraernas tävling var snart avverkad. Där ledde suveränt förra årets förstapristagarinna, Linnéa Johansson, populärt kallad "Johan". Lugn och precision präglade hennes spel, och hon ansågs allmänt given segrarinna, men tätt i kölvattnet hade hon energiska golfamasonen "Ceder", som blev god tvåa.

Herrarnas spel tog betydligt längre tid i anspråk, och som så ofta händer, svek den tippade favoriten förväntningarna. Det blev en hård fight till slut, och spänningen var stor, då finalen gick den 17 augusti. Solen strålade av tillfredsställelse, och hejklackarna, som från hallarna i bokstavig bemärkelse tog det hela von oben, besvärades inte av några poetiska hämningar. "Plätis", "Plätis" skallade det i ett, och "Plätis", alias Folke Ringdahl, slog sina slag med beräknande elegans och lotsade den vita kulan genom alla skär med nästan minimipoäng. Men det visade sig emellertid, att det fanns två kandidater till första priset, både nämnde "Plätis" och Gösta Landergren hade uppnått samma poängsumma, varför en nervkittlande extramatch anordnades. Med samma olympiska jämnvikt och med en lugnande gest åt hejarna vann där "Folke" överlägset. För prisförrättningen svarade v. ordf. Nils Henriksson, som höll ett kortare humoristiskt anförande, och applåderna smattrade vilt, när de lyckliga vinnarna hämtade sina lagrar, i detta fall trevliga silverpjäser. Tröstprisen väckte stor förtjusning, camouflerade som de voro i stora paket. Den kvinnliga Jumbon fick en dosa "Röda Lacket", och den manliga begåvades med ett karmonsinrött läppstift, märke Coty? Då vederbörande inte funno resp. pris förenliga med sina behov, företogs en regelrätt bytesaffär, varför den förras läppar då och då i största hemlighet företer likheten med "ett öppet sår", det senare enligt den högre litteraturen. Prislistan i sin prydno följer. Tröstpristagarna äro på begäran anonyma.

I damklassen. 1. Linnéa Johansson, 110 poäng, 2. Carin Cederborg, 119 poäng, 3. Alice Jonsson, 130 poäng. I herrklassen. 1. Folke Ringdahl, 106 poäng, 2. Gösta Landergren, 106 poäng, 3. Hans Pettersson, 113 poäng.

Snow-white.

Brevlåda: Sign. Odal torde för red uppe namn och adress för utfående av honorar liksom insändaren från Söderby i förra numret!

Drick och njut av HERMES KAFFE —

Kaffet där kvalitén är högre än priset
och smaken huvudsaken.

Ombud antagas.

Åberopa denna tidning.

KAFFE A/B HERMES
Liljeholmsvägen 4 - Stockholm 9
Tel. 45 10 02, 45 10 45, 45 12 32

G... och ANNAT

Nu mognar hösten

till sin prakt, naturen skänker med full och givmild hand åt människornes barn av alla goda gåvor.

Nu mörkna sommarmolnen till svartgrå stoder, till ödesmättade skuggor över Guds gröna värld.

Fruktsamhet och förintelse gå hand i hand. Höst: mognad och förintelse. Höst: fruktbarhet och död. Var går gränsen mellan Pomonas gyllene port och förintelsen, döden?

Ute i världen

mogna fälten till skörd. Kornet står fullt och tungt, örter och frukt äro mogna att sköras.

Men även en annan sådd har mognat till skörd. Därute i Europa dödar man och dödas. Den röda livssaft, som färgar pannan röd under soldathjälm, tävlar i intensitet med vinbladens rodnad mellan tunga klasar av annan ädel saft.

Var börjar livet, var börjar förintelsen?

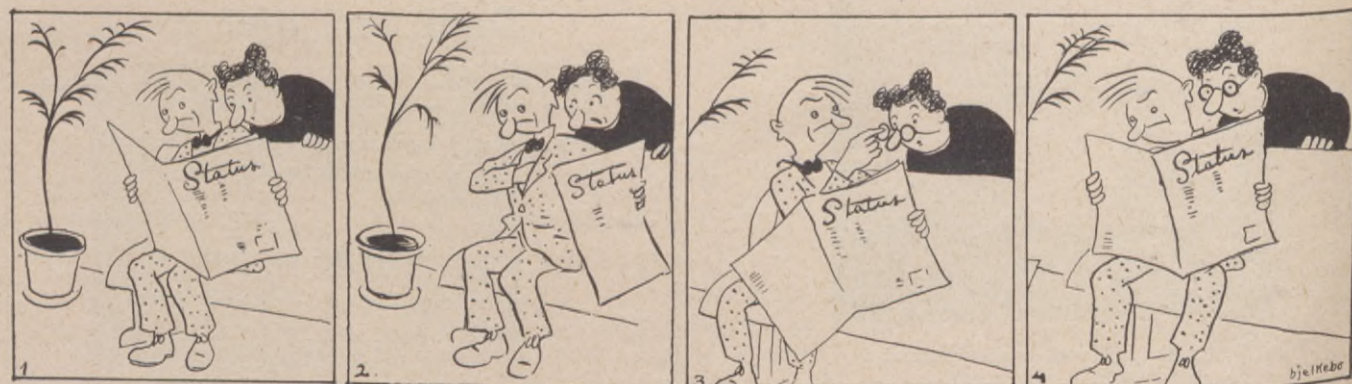
O, gåta, Ditt namn är Höst!

Men livet går vidare.

Inga strider, ingen nöd, ingen sorg kan eller får någonsin hindra livets gång — det dagliga livets små bestyr och förrättningar.

"Den vår de svaga kalla höst", skriver icke utan skäl Karlfeldt. Ty denna höst är signalen till nytt arbete, nya idéer.

ALBIN: Läser Status

Ingenting får hindra oss att arbeta och åter arbeta — gå rätt fram, trots sorger och bekymmer.

Från sjukhusets loggia

skriver jag dessa rader. Kanske är det därför jag i dag talar om lidandet, som med bart huggande svärd vaktar vid min tröskel. Jag skriver det inte därför, att jag tror eller vill tro, att jag lider eller lidit mera än andra, men jag skriver detta i full förståelse för, vad lidande verkligen är.

Men!

som sagt är: "liv och lidande gå hand i hand". Ingenting får hindra oss från vår plikt; inga sår om än så djupa, får hindra andens stridsman, mannen, kvinnan, oss vardagsmänniskor i att utföra vårt verk. Tvärtom: låt oss lära av lidandet — lidandet, som är det största, det högsta, som skapats.

Dock inte så, att vi med korslagda armar må beskåda orätt och skurkaktighet.

Må vi — för att fortfarande citera Den Store Skalden — betänka detta ord, att "gränsen mellan människa och buse må inga fega fredsslut plåna ut!"

Detta var en hel predikan,

skrivna en höstkväll i solnedgången av en snusförnuftig skribent, vars snusförnuftighet läsekretsen må förlåta.

Men ibland har man ett inre behov av att predika — snusförnuft (och kanske en aning förnuft). Må det som sagt förlåtas mig.

Trots detta

kan jag ej svika traditionen, nämligen den, att avsluta denna lilla betraktelse med en berättelse. Jag vet inte, om läsekretsen hört den förut — här är den i alla fall. (Det må observeras, att fastän denna historia handlar om en skåning, är därmed icke illa ment; huvudpersonen kunde lika väl ha varit t. ex. västgöte eller norrlänning).

Nåväl: En skåning avlade besök i Stockholm och togs därvid om hand av sin vän stockholmaren. Bl. a. besöktes Nationalmuseum. Sedan samtliga salar voro genomgångna frågade stockholmaren (givetvis med en viss stolthet): Nå, vad tyckte Du om det här?

Skåningen: Jou, dä va i sanning underbart — men ä verkligen alla dessa taulour handmaulade?

— — —
Juan.

Norsk auktion.

Han Daniel i Vestgrenda var møtt frem ved en auksjon i kirkebygda, hvor det bl. a. skulde selges et trakkspill. Første bud var 3 kroner, og Daniel bød 50 øre over.

— Tre kroner og femti er budt, ropte auksjonarius, — tredje og siste gang —?

— Fire, skrek Daniel.

— Fire kroner er budt — tredje og siste gang — —?

— Fæm, brølte Daniel.

— Men åffer i all verda står du der og overbyr dæg sjøl da, gett? spurte auksjonarius.

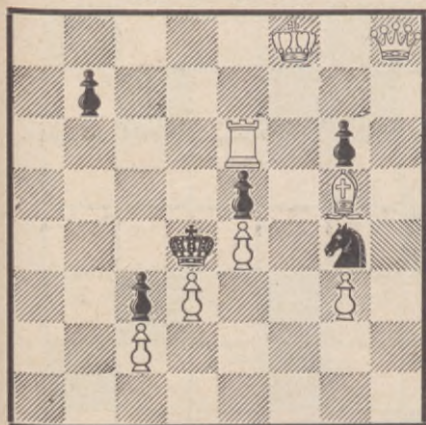
— Jau, serru, de' er to støkker som har bedt mæg å by, og nå skær d' jadden bli morsamt å sjå, åkken ta dom blir ved detta bæljespelle, da ma, sa Daniel.

(Tidens Tegn).

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PROBLEM n:r 55. C. E. Westberg.

Matt i tre drag.

LÖSNINGAR: Studie av H. Rinch:

1. Th3†, Kg7. 2. Tg3!, Txg3. 3. a7 o. s. v.

PROBLEM n:r 54: Dg7!

ETT RADIOPARTI.

Efterföljande parti, spelat i en match i Helsingfors för ett par år sedan, framfördes nyligen i den finska rundradion under medverkan av partisegraren Krogius och Eero Böök. Med lämpliga radiokommentarer bör det ovanligt kombinationsrika partiet ha givit lyssnarna en

Centraldispensären i Mora, som öppnades den 6 febr. i fjol, rapporterar för sitt första verksamhetsår en väsentligt mindre arbetsbelastning än centraldispensären i Borlänge. I Mora utfördes under tiden 688 läkareundersökningar, därav 499 gällande för första gången och övriga gällande personer som tidigare undersökts. I Borlänge gjordes under året 2243 undersökningar. Hur denna skillnad i fråga om antalet till de bägge dispensärerna inremmitterade undersökningsfallen skall förklaras, är icke utan vidare klart, säger dispensärläkaren i sin årsöversikt. Några faktorer, som bidraga till förhållandet, äro dock uppenbara. För det första är ju befolkningens absoluta antal väsentligt mindre i moradispensärens distrikt, c:a 100 000 mot 150 000 i borlängedispensärens område. Av betydelse är säkerligen också att ytvidden av det förra distriktet är väsentligt större, vilket jämte de sämre kommunikationerna i någon mån försvårar samarbetet mellan dispensärer och centraldispensär. Slutligen bidrager

trevlig underhållning. Någoting för Radiotjänst i Stockholm!

Franskt parti.

R. Krogius.	H. Syvänen.
1. e2—e4	e7—e6
2. d2—d4	d7—d5
3. Sb1—c3	Sg8—f6
4. e4—e5	Sf6—d7
5. Sc3—e2	c7—c5
6. c2—c3	Sb8—c6
7. f2—f4	c5×d4

Svart bör hellre vänta med avbytet på d4. Springaren får nu en bra plats på c3.

8. c3×d4	Lf8—b4†
9. Lc1—d2	Dd8—a5†
10. Sg1—f3	0—0

Slutspelet efter 10. —, L×d2†. 11. D×d2, D×d2†. 12. K×d2 är ej tilltalande för svart.

11. Se2—c3	a7—a6
Vit hotade Sb5 och Sd6 etc.	
12. Lf1—d3	Da5—b6

Svart lämnar offermöjligheten obeaktad. Vit har dock moraliskt mod därtill, ehuru resultatet klarlägges först i 27:e draget. I betraktande kom 12. —, f6.

13. Ld3×h7†!

Nach berühmten Muster!

13. — —	Kg8×h7
14. Sf3—g5†	Kh7—g6
15. Dd1—g4	Sd7×r5!

Ett beaktansvärt försök att rädda situationen. Det "naturliga" 15.—, f6. 16.

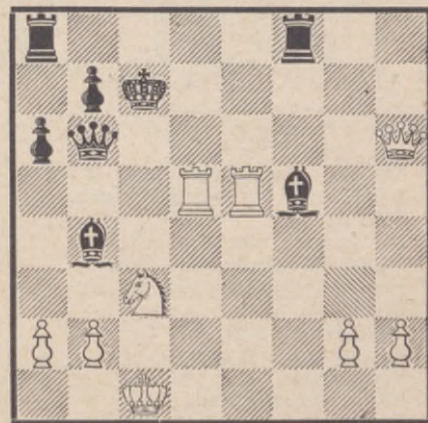
S×e6†, Kf7. 17. S×d5!, L×d2†. 18. Kd1!!, Da5. 19. f5!, eller 18. —, D×b2. 19. D×g7†, K×e6. 20. Sc7†, Kf5. 21. Dh7† etc. leder omedelbart till vinst för vit.

16. d4×e5

(16. f×e5?, D×d4!)

16. — —	f7—f6
17. Sg4×e6†	Kg6—f7
18. Dg4×g7†	Kf7×e6
19. f4—f5†!	Ke6×e5
20. 0—0—0	Lc8×f5
21. Ld2—f4†	Ke5—e6
22. Th1—e1†	Sc6—e5
(22. —, Le4. 23. T×e4† o. s. v.)	
23. Lf4×e5	f6×e5
24. Te1×e5†	Ke6—d6
25. Td1×d5†	Kd6—c6
26. Dg7—h6†	Kc6—c7

Ställning efter 26.—, Kc6—c7.

27. Td5—d7†!!	Lf5×d7
28. Sc3—d5†	Kc7—b8
29. Sd5×b6	Tf8—f1†
30. Kc1—c2	Uppgivet.

(Anm. av R. Krogius.)

nog det förhållandet, att befolkningen i södra Dalarna i högre grad än i norr är industrialiserad. I industridistriktet äro arbetslagen större och miljöundersökningarna i omgivningen av färiska tuberkulosfall komma sålunda att omfatta flera personer än på de mindre arbetsplatserna i jordbruksdistriktet. Huruvida också en olikhet i den tuberkulösa sjukdomens utbredning kan bidra till skillnaden, är icke bekant, då inga siffror föreligga till belysning härav.

Antalet under året inom distriktet nyupptäckta tuberkulosfall, som kommit till centraldispensärens kännedom är 122. Av dessa ha 43 anmälts av andra läkare. Återstående 79 fall ha diagnosticerats under centraldispensärens medverkan.

Karlstads lasarets tbc-avdelning har nedlagts, meddelar Värmlands Folkblad. Tbc-avdelningen har måst tas i anspråk som provisoriskt epidemisjukhus.

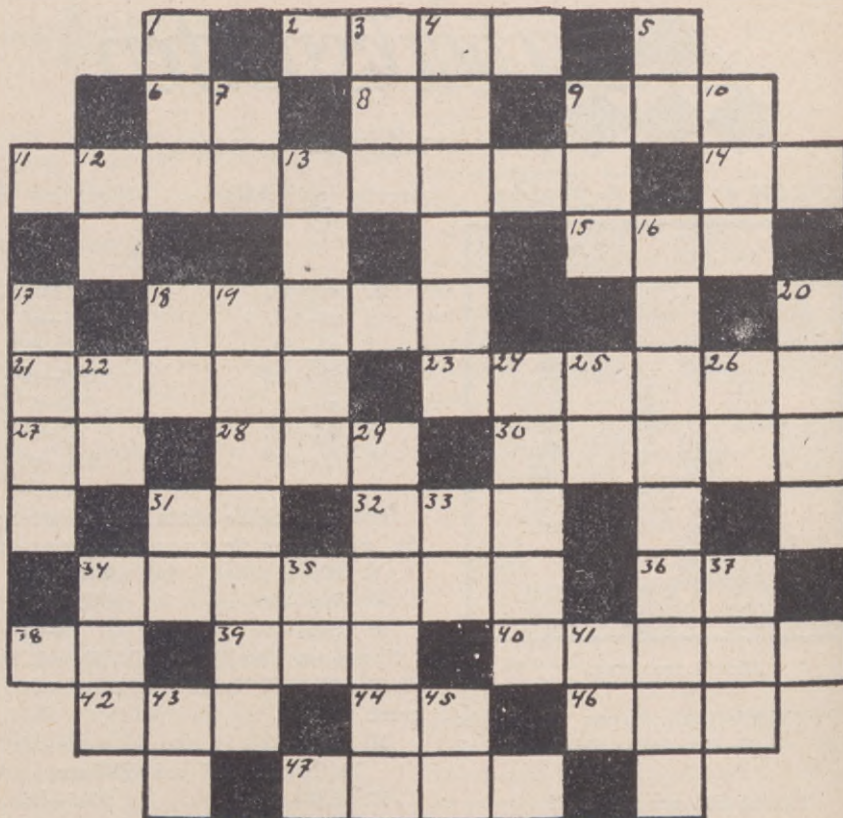
KORSORD N:r 8

Vågräta:

2. Kvick i vändningarna.
6. För söndriga nerver.
8. På ingång.
9. Värmländsk styrka.
11. Får ej saknas å torsdagens matsedel.
14. Tillhör kattsläktet.
15. Göra sig ren.
18. Kan ej motstå vinden.
21. Gammalt rymdmått.
23. Upphöjd plats i lokal.
27. Vanlig förkortning.
28. Skynda.
30. Växa sig fast.
32. Fångar fisk och fluga.
34. Avdrag av ränta.
36. Ur göknäbb.
38. Flera jag.
39. I form av pengar.
40. Känd ledare.
42. Se in i framtiden.
44. Virrig.
46. Även.
47. Vid Vätterns strand.

Lodräta:

1. Hugger sitt byte från luften.
3. Till folk i allmänhet.
4. Rider båten för.
5. För kontroll av tiden.
7. Engelsk preposition.
9. Ställe, som återfinnes i gruva.
10. Sätt att aga.
12. Får hyenan nöja sig med.
13. Mellan Frankrike och England.
16. En hungrig sådan ej god att råka ut för.
17. Bedrager så ofta.
18. Vanlig bokföringsterm.
19. Föra oljud.
20. Höjd över skyarna.
22. Bruten.
24. Sätt att vila.
25. Ture Nerman.
26. Innehåller längd och bredd.
29. En som vill vara okänd.
31. Bor i samhälle.
33. Fortfarande.
34. Skymmer ibland solen.
35. Term i spel.
37. Ful fisk.
41. Nederst på tonskalan.
43. Något brådiskande.
45. Sättes stundom ihop med kost.

Lösningar

till korsord n:r 8 skola vara oss tillhanda före den 1 nov. Skriv "Korsord 8" på kuvertet. En femma i pris som vanligt. Resultatet i novembernumret.

Lösning till korsord n:r 6:

Vågrätt: 1. Paket. 6. Spela. 11. Unik. 12. Bar. 14. Ären. 15. Lov. 16. Tyfon. 18. Att. 19. Kr. 20. Tu. 21. Av. 23. Ta. 24. Köpa. 26. Spik. 28. Er. 29. Propp. 31. Öm. 33. Skal. 34. Rar. 35. Slit. 36. Om. 37. Lasig. 39. En. 41. Slak. 43. Tenn. 46. Ra. 48. Ok. 50. Lo. 51. Bi. 52. Ulv. 54. Eloge. 57. Mes. 58. Klan. 60. Ske. 61. Tack. 62. Atlas. 63. Tolka.

Lodrätt: 1. Pulka. 2. Anor. 3. Kiv. 4. Ek. 5. Paff. 7. På. 8. Era. 9. Lett. 10. Antal. 12. By. 13. Ro. 16. Tupp. 17. Napp. 20. Tö. 22. Vi. 24. Krams. 25. Arrak. 26. Sprit. 27. Kölen. 28. Eko. 30. Oas. 32. Min. 37. Lake. 38. Gele. 40. Kruka. 42. Lo. 44. No. 45. Piska. 47. Allt. 49. Loke. 51. Beck. 53. Val. 55. Ls. 56. Ge. 57. Mal. 59. Na. 61. To.

1:a pris, kr. 10:—, erövrades av herr Helmer Nordström, Mellby, Tynderö och andra pris, kr. 5:— av herr Curt Albert Kalin, avd. 3, sal. 14, Söderby Sjukhus, Uttran. Värdepapperen kommer pristä-garna tillhanda pr post.

En äldre lärarinna i en norsk småstad hade råkat falla i halkan och brutit benet. Som hon var mycket populär bland sina elever uppvaktade dessa henne med diverse smått, de kunde hitta på — blommor och choklad dominerade emellertid. Men så en dag kom en av poj-karna upp och berättade, att han i bok-handelsfönstret hade sett en bok, som han trodde skulle passa så bra. Och nu hade han tömt sin sparbössa och köpt boken till lärarinnan. Med största spänning öppnade hon paketet. Där låg bo-ken och på omslaget stod: En fallen kvinnas historia.

Frågande eller befallande form.

En lärare på landsbygden, vilken bodde i samma hus som skolan var inrymd, hade en del egenheter. Bland annat skulle hans fru varje dag på slaget halv fyra — aldrig tidigare och aldrig senare — fråga honom vad han ville ha till mid-dag. Han hade givit sin fru bestämda order, att hon vid detta klockslag skulle knacka på dörren till skolsalen, men hon skulle inte gå in, utan bli stående utan-för och avvakta vad hustryn beha-gade ryta om vad han ville ha till mid-dag.

Men en dag hände det att skolinspek-tören kom på besök några minuter före

halv fyra och knackade på skolsalens dörr. I tron att det var hans fru som knackade på, röt skolläraren:

— Koka soppa!

Något förbryllad öppnade skolinspek-tören dörren och inträdde. Men läraren förlorade icke fattningen, han såg ut över klassen och frågade:

— Nå barn, var detta frågande eller befallande form?

— Befallande form! kom det som ett eko från klassen.

Därmed var situationen räddad och först nu steg läraren ned från katedern och tog emot inspektören.

STOCKHOLM

M. F. Åkerdahl - BOKBINDERI

Skomakaregatan 13 Telefon 10 05 30

STOCKHOLM

GEDIGET ARBETE — HUMANA PRISER
Firman grundad 1828

KORKMATTOR — VAXDUK
GÅNGMATTOR m. m.

köpes bäst och billigast hos

Linoleum Aktiebolaget

ADOLF FREDRIKS KYRKO. 13

ALLT inom Järnvarubranschen

A.-B. JOHN WALL

STOCKHOLM

O. Mårtenssons Bilverkstäder

HÖGBERGSGATAN 32

Tel.: 40 98 24 - 40 98 34

Automobil-, Smides- & Mek. arbeten.

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98 V, Stockholm - Tel.: Växel 23 11 20

A.-B. Brusafors-Hällefors Försäljningskontor

Lager av olika pappersorter samt kartong och kuvert.

TEGNÉR Nya, moderna lokaler

Tegnérgatan 1 — STOCKHOLM

(hörnet Regeringsgatan—Roslagsgatan)

Tel. 11 70 00 -:- 11 70 01

Försäkra Eder i

ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Område: Stockholms, Uppsala och Gotlands län. Över 100
lokalsjukkassor underlätta medlemskap. — Begär upplys-
ning Drottninggatan 17, Stockholm. Tel. 11 87 54, 10 12 66.
Sök inträde medan Ni är frisk, då sjukdom drabbar Eder är
det för sent! Inträdesålder 15—39 år.

Inga spruckna putsytor mer om vid revetering användes

ARMERINGSPLATTAN IDEAL

Armeringsplattan IDEAL är tillverkad av prima vassrör
och galv. trådduk och nedbringar reparationskostnaderna i
avsevärd grad.

Stockholms Reveteringsfabrik, K. M. Johansson

Norr tullsgatan 34. STOCKHOLM. Tel. 33 27 05.

Tillverka vanliga reveteringsmattor av högsta kvalitet. Ut-
för gipsrörningsarbeten på entreprenad. Infordra offert.

Oskarssons Lager

MANUFAKTUR, TRIKA OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25

Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

BORLÄNGE

STIL och KVALITET

utmärker

C. TH. MÖSSAN

Tillverkare:

A.-B. C. TH. ERICSSON - BORLÄNGE

BORÅS

E. W. JUST

FÄRGERI & BLEKERI

MERCERISATION

Handtryckning

av charmeuse

BORÅS

Tel. växel 174 65

AHNVIKS PAPPERSAFFÄR

Påsfabrik — Pappersvaror i parti

Telefoner: Kontoret Linjeväljare 22 39

Lager och exp. 35 44, 164 10

Lager av: Omslagspapper - Papperspåsar - Skriv-
papper - Papeterier - Bindgarn m. m.

Trycksaker för handel och industri — BEGÄR OFFERT.

VÄRMEBOLAGET

(Bengtson & Co) KUNGSGATAN 34

Värme- och sanitära anläggningar, varmvatten, bad- och
toalettrum. Moderniseringar. Tillförlitliga och snabba re-
parationer av allt som till branschen hör. Kostnadsför-
slag på begäran. Tel. 136 03, 145 50 och 145 51.

Borås

Fabriksnederlag

DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS

FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Mekaniska Verkstaden AUTO

Olofsholmsgatan 16. Tel. 116 05, 124 02, 147 41

BIL- REPARATIONER
BÄRGNINGAR
RESERVDELAR

BETALD ANNONSPLATS

FALUN

Aktiebolaget Bröderna Rylander

Telefon 544 FALUN Telefon 544
Utföra Värmeledningar och sanitära anläggningar.
Försäljer från lager rör, rördelar, armatur, vattenklosetter och tvättställ

Husmoderföreningarna landet runt använda de
garanterade hemfärgerna

HÄRVAN och FENIX

Ljusäkta — Smetfria
Tillv.: A. W. Herdins Färgverk A.-B. — Falun

GÄVLE

Trödje Mjölförsäljning

Tredje Tvärgatan 10 — Gävle
Telefon 38 96

HALMSTAD

BETALD ANNONSPLATS

KARLSTAD

Hammarbergs Rörledningsfirma

Drottninggatan 29. KARLSTAD. Telefon 520
Ing. O. G. HAMMARBERG
Utför arbeten för: Värme, Gas, Vatten, Avlopp.
Nyanläggningar. Moderniseringar. Reparationer.

LILIUS FOTO

Hagatorget, Karlstad. — Telefon 10 32
Populära nya kortstorlekar: 42, 24, 16 och 12 foton.
Ramar, Album m. m.

G. A. & A. H. HAGBY - Värmeledningsing.

utför alla slags värmelednings- och ventilationsanläggningar
samt gas-, vatten- och avloppsanläggningar.
Järnvägsg. 3, Karlstad. Tel. 173. Säffle. Tel. 338. Ämål.
Tel. 135. Ing. A. H. Hagbys bostad, Hööksg. 26. Tel. 22 26.

LINKÖPING

A.-B. MIMMI ABRAHAMSSON

LINKÖPING Telefon 15 42. Bostaden 37.
Tillverkar och försäljer finaste CHARKUTERIVAROR
Gamla Saluhallen 47 och 48

LUND

GÖRANSSON & NILSSON

BYGGMÄSTARE
Bytaregatan 6 LUND Telefon 21
Nybyggnader — Reparationer

MALMÖ

Malmö Grus A.-B.

NORRA VALLGATAN 88, MALMÖ
Telefon 29 113, 25 234

AKTIEBOLAGET

J. Perssons Eftr.

MALMÖ

GARN, VÄVNADER och TRICOTAGE en gros

MODERNA MÖBLER

för heminredning och komplettering
A. P. GYLLÉNS MÖBLERINGSAFFÄR. Tel. 224 92, MALMÖ
Utställning och kontor: Amiralsgatan 15.
Fabrik: Majorsgatan 15.

Gör Edra inköp av SKODON

uti AX. SVENSSONS SKOAFFÄRER
Södra Förstadsgatan 60 — Tel. 289 16.
Östra Förstadsgatan 2 — Tel. ankn.
Höga kvalitéer. — Lägsta priser.
OBS! ALLTID NYA MODELLER.

BETALD ANNONSPLATS

UMEÅ

HENRIK HARJU

Rikst. 422 och 423 UMEÅ Lokal: Kungsg. 63.
Färg-, Kemikalie- & Tapetaffär. Avdeln. för fotografiska
artiklar.
Rekommenderar sin sortering av: Färger, Fernissor, Oljor,
Falu Rödfärg, Tapeter, Kameror, stor sortering, Förbands-
och Sjukvårdsartiklar m. m. Order till landsorten
expedieras omgående.

VÄXJÖ

**GÅ TILL FACKMÄNNEN — GÅ TILL
VÄXJÖ KOPPARSLAGERI**

B. Mattisson & Co Hagadal — Växjö
Tel. 13 74, B. Mattissons bostad 15 54
då Ni vill ha ett arbete i branschen utfört. Låt vår erfa-
renhet på området vara Eder till tjänst.

VÄSTERÅS

BERGSTRANDS TRYCKERI

Tel. Tortuna 3 — TORTUNA — Tel. Tortuna 3
FÖRLAG AV:
BLANKETTER och RÄKENSKAPSBÖCKER för mejeri,
lantbruk eller föreningar m. m.

GYNNA ANNONSÖRERNA!